

ความเชื่อความศรัทธา

ความเชื่อ กับ **ความศรัทธา** เป็นคำสองคำที่มีความเชื่อมโยงกัน และเกี่ยวข้องกับคำว่า ความมงาย อีกด้วย

ความเชื่อ ตามความหมายซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ไว้คือ “ความเห็นตามด้วย, ความมั่นใจ, ความไวใจ” นี้เป็นความหมายซึ่งปฏุชนทั่วไปให้อยู่ในชีวิตประจำวัน แต่โดยภาษาธรรมหมายถึง “ความเชื่อถือศรัทธาในหลักธรรมะ และคำสอนในศาสนาต่าง ๆ”

ความศรัทธา คำนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ครั้นเมื่อดำรงสมณศักดิ์พระเทพเวทีได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ “ความศรัทธา คือ ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในสิ่งดีงาม” คำๆ นี้ในภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในวงการพระพุทธศาสนาเขียน “สัทธา” กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อ; ในทางธรรมะหมายถึงเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล, ความเชื่อมั่นในความจริง, ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก ในเรื่องนี้ท่านแสดงตามๆ กันมาว่ามี 4 อย่าง คือ

1. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม)
2. วิปากสัทธา (เชื่อผลของกรรม)
3. กัมมัตสสกาตาสัทธา (เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของสัตว์, ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว)
4. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อปัญญาตรัสรู้ของตถาคต)”

“**ความงมงาย** คือ ความไม่รู้เท่า ความเซอะ เซอะ ความไม่เข้าใจ ความหลงเชื่อโดยไม่มีเหตุผล

หรือโดยไม่ยอมรับฟังผู้อื่น” ทั้งพระพรหมคุณาภรณ์ และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ตรงกัน

ในพระพุทธศาสนา มีคำๆ หนึ่งซึ่งมีความหมายว่า **งมงาย** คำๆ นั้นคือ **โมหะ** ซึ่งแปลว่า “ความหลง ความไม่รู้ตามความเป็นจริง อวิชชา เป็นข้อ 3 ของ อกุศลมูล คือ โลภะ โทษะ โมหะ”

กล่าวกันว่า มนุษย์มีจิต คือมีความประพฤติพื้นนิสัย หรือพื้นเพแห่งจิตทั้งหลายหนักไปด้านใดด้านหนึ่งแตกต่างกันไป เรียกว่า **จิตตก** ได้แก่ ราคจิต, โทสจิต, โมหจิต, สัทธาจิต, พุทธจิต และ วิกลจิต **โมหจิต**คือพื้นเพนิสัยที่หนักไปทางโมหะ ใจเลาะ งมงาย พึ่งแก้ด้วยการให้มี การเรียน การถาม การฟังธรรม การสนทนาธรรมตามกาล หรือการอยู่กับครู เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ในพุทธศาสนาจึงเน้นว่า **ความเชื่อ ความศรัทธา** นั้นจะต้องเป็น **ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีเหตุผลเชื่อและศรัทธาในความเป็นจริง** พุทธศาสนาเป็นศาสนาวิทยาศาสตร์ เป็นศาสนาของเหตุและผล (เย ธัมมา เหตุปภวา เตสัง เหตุตถาคโต) ความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา จึงต้องยึดถือ **หลักสิบประการของกาลามสูตร** ไม่ใช่เชื่ออย่างงมงายไร้เหตุผล

กาลามสูตร เป็นสูตร (พระธรรมเทศนา หรือ ธรรมกถา ซึ่งมักหมายถึง พระสูตรต้นตอปฏิภักทั้งหมด) หนึ่งในคัมภีร์ติกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระพุทธเจ้า ตรัสสอนชนชาวกาลามะแห่งเกสปุตตนิคม แคว้นโกศล ไม่ให้เชื่ออย่างงมงายไร้เหตุผล ด้วยเหตุ 10 ประการดังต่อไปนี้

1. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การฟังตามกันมา
2. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การถือสืบ ๆ กันมา
3. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การเล่าลือ
4. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การอ้างตำราหรือ คัมภีร์
5. อย่าปลงใจเชื่อด้วย ตรรก
6. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การอนุমান
7. อย่าปลงใจเชื่อด้วย การคิดกรองตาม แนวเหตุผล
8. อย่าปลงใจเชื่อด้วย เพราะเข้ากันได้กับ ทฤษฎีของตน
9. อย่าปลงใจเชื่อด้วย เพราะมองเห็นรูป ลักษณะน่าเชื่อ
10. อย่าปลงใจเชื่อด้วย นับถือว่า ท่าน สมณะนี้เป็นครูของเรา

พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า **“เมื่อใดที่เรา พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมะเหล่านั้นเป็น อบุคคล เป็นกุศล มิโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้น แล้วจึง ควรละ หรือถือปฏิบัติตาม”** นั่นคือ พระองค์สอน ให้ใช้สติปัญญา คิดพิจารณาให้รอบคอบต้องแท้เสีย ก่อน แล้วจึงจะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่งใด

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า “การใช้หลักก ลามสูตร 10 ประการให้ถูกต้องและครบถ้วน เป็น หลักการและวิธีการอันแน่นอนในการที่จะรักษา พุทธศาสนาเอาไว้ได้ และในลักษณะที่จะเป็นที่พึ่ง ได้อย่างแท้จริง” ผู้เขียนมีความเห็นว่าในวงการศึกษ ถ้าเราใช้หลักกلامสูตร 10 ประการเข้ามาบริหารจัดการ การศึกษา และใช้ในการเรียนการสอนให้ถูก ต้องครบถ้วนก็จะมีประโยชน์มาก ผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับพึงสำนึก ตระหนัก น้อมนำเอาหลักการดี ๆ ที่มีอยู่ในวงการ พุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ มาใช้ใน สถานศึกษาโดยจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์นำ จะช่วยแก้ปัญหากการศึกษาที่มีอยู่มากมายลงไปได้บ้าง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) กล่าว ไว้ว่า “สังคมไทยรับพระพุทธศาสนาเข้ามาแล้วเรา

ก็พยายามนำสังคมไปในวิถีแห่งพุทธศาสนา แต่เรา มาได้แค่ระดับจิต ได้วัฒนธรรมแห่งความเมตตา แต่ **ในด้านวัฒนธรรมทางปัญญา แม้แต่ความไม่รู้ ไม่แสวงหาปัญญานั้น เราอ่อนเหลือเกิน... ทั้งๆ ที่พุทธศาสนาเน้นเรื่องปัญญา** แต่ทำไมสังคมไทย จึงอ่อนนักเรื่องปัญญา...” ผู้เขียนมีความเห็น เป็นการส่วนตัวว่า **“เมื่อใดที่คนเราเกิดความเชื่อ ความศรัทธาโดยไร้เหตุผล ความเชื่อความ ศรัทธานั้นก็จะกลายเป็นความงมงาย”**

ความเชื่อความศรัทธาในศาสนา

ถ้าศึกษาเรื่องกำเนิดของศาสนาต่างๆ ที่อุบัติ ขึ้นในโลกนี้ จะพบว่าเกือบทุกศาสนาเกิดขึ้นเพราะ เหตุผลคล้ายๆ กัน คือ มนุษย์เกิดความหวาดหวั่น กลัวภัยพิบัติและเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นตาม ธรรมชาติบ้าง และผิดธรรมชาติบ้าง มนุษย์ล้วน ต้องการอะไรสักอย่างเป็นหลักยึดเพื่อช่วยปกป้อง เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้น เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาในบางสิ่งบางอย่างขึ้นโดยบังเอิญบ้าง โดยเจตนาบ้าง โดยไม่เจตนาบ้าง ทำให้เกิดสิ่งสม มติเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ เกิดมีพระเป็นเจ้า มีสมมติ เทพ มีเทพประจำสิ่งต่างๆ รอบตัวมากมาย และสิ่ง เหล่านั้นได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ พร้อมกับ ความเจริญวัฒนาของมนุษย์ทั้งด้านร่างกายจิตใจและ สังคม

การนับถือศาสนาของศาสนิกทุกศาสนาย่อม ขึ้นอยู่กับความเชื่อความศรัทธาในศาสนานั้น ๆ เป็น สำคัญ ด้วยความเชื่อความศรัทธาที่เเองที่ทำให้ ศาสนาต่างๆ เจริญเติบโตขึ้น และแตกแยกออกไป เป็นลัทธิและนิกายต่างๆ มากขึ้น ด้วยเหตุที่มนุษย์ ทั้งหลายยังมีกิเลสครอบงำจิตใจอยู่ และมนุษย์ก็มี ความแตกต่างกันโดยธรรมชาติ จึงไม่มีใครสามารถ บังคับให้มนุษย์คิดเหมือนกันได้ รองศาสตราจารย์ สุนทร ณ รังสี เขียนไว้ในหนังสือ **พุทธปรัชญาจาก พระไตรปิฎก** ตอนหนึ่งว่า “...เมื่อมนุษย์มีความ แตกต่างกัน... ความแตกต่างในเรื่องความคิดเป็น เรื่องหลีกเลี่ยงไม่พ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยว

กับศาสนาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมนุษย์ด้วยความแตกต่างในเรื่องความคิด ความเชื่อ และการกระทำย่อมนำไปสู่การแตกแยกออกไปเป็นนิกายของศาสนา แม้ทุกศาสนาจะมีคำสอนที่ส่งเสริมความสามัคคี แต่คำสอนเช่นนั้นก็ยากที่จะต้านกระแสกิเลสของมนุษย์ได้ ผลที่ปรากฏก็คือเกือบทุกศาสนาได้แตกแยกเป็นนิกายใหญ่น้อยอย่างที่ไม่มีความหลีกเลี่ยงได้...” ยิ่งกว่านั้นนอกจากจะแตกเป็นลัทธินิกายต่างๆ แล้ว ศาสนาบางศาสนายังใช้วิธีการสอนและวิธีการเผยแพร่แบบศาสนาสงครามอีกด้วย ดังนั้นเมื่อความเชื่อ ความศรัทธาแตกต่างกัน จึงเกิดความขัดแย้งกัน ทั้งความขัดแย้งระหว่างศาสนา และความขัดแย้งในแต่ละนิกายของศาสนาเดียวกัน เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทั้งนี้ก็เพราะ **ความเห็นแก่ตัวของแต่ละฝ่ายนั่นเอง**

ความเชื่อและความมั่งงายที่เกิดขึ้นในหมู่นักศาสนิกของศาสนาต่างๆ นั้นเกิดจากพื้นฐานเดิมของกำเนิดศาสนานั้นๆ บางศาสนาถือเคร่งครัดว่า **ความเชื่อกับความจริง** เป็นคนละเรื่อง ความเชื่อทางศาสนาเป็นเรื่องได้แย้งไม่ได้ เป็น mysticism ตัวอย่างเช่น ชนชาติตะวันตกส่วนใหญ่รู้ความจริงเรื่องโลกและจักรวาลว่าคืออะไร และเป็นวิทยาศาสตร์อย่างไร แต่ในทางศาสนาพวกเขาเหล่านั้นยังเชื่อว่า พระเจ้าสร้างโลกและดลบันดาลให้เกิดสิ่งต่างๆ ในโลกซึ่งขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ ในอดีตความเชื่อทำนองนี้ทำให้ฝ่ายศาสนจักรเกิดความขัดแย้งกับฝ่ายราชาอาณาจักรในยุโรปอย่างรุนแรงมาก ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู ซึ่งนับถือพระเจ้าหลายองค์ เช่น พระนารายณ์ พระอิศวร พระวิษณุ พระอินทร์ พระพรหมและอื่นๆ มีทั้งพระเจ้าผู้สร้าง ผู้ทำลาย บางพวกยังนับถือภูตผีปีศาจนับถือเทพเจ้าประจำสิ่งต่างๆ เช่น ต้นไม้ ภูเขา พระกুমิเจ้าที่เป็นต้น ความเชื่อความศรัทธาของศาสนาเหล่านี้แปลกแยกแตกต่างกันไปตามพื้นฐานด้านจิตใจ สังคม ความเป็นอยู่ สภาพสิ่งแวดล้อมของศาสนานั้นๆ ซึ่งเป็นปกติธรรมดาของสังขารของโลก

ความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา

ศาสนาพุทธกำเนิดขึ้นและพัฒนาเติบโตขึ้นท่ามกลางศาสนาดั้งเดิมซึ่งผู้คนในชมพูทวีปสมัยนั้นนับถือศรัทธาอยู่ก่อนแล้ว พระพุทธองค์ได้พยายามแก้จุดด้อยของศาสนาดั้งเดิมและสร้างจุดเด่นที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ขึ้นมาใหม่ พระองค์จึงได้ชื่อว่า **เป็นผู้ตื่น** คือ มองเห็นสังขารแล้วนำ **สังขารนั้นมาสั่งสอนชาวชมพูทวีปให้เป็นพุทธศาสนิก** เมื่อพุทธศาสนาแพร่กระจายไปสู่ประเทศต่างๆ พุทธศาสนิกก็ต้องต่อสู้กับความเชื่อความศรัทธาดั้งเดิมของคนพื้นถิ่นที่นับถือศาสนาเดิมอยู่แล้ว ก็ย่อมมีชัยชนะบ้าง พ่ายแพ้บ้าง ทั่วทุกหนทุกแห่งของโลก เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ

สำหรับในประเทศไทยนั้น เมื่อพุทธศาสนาแพร่หลายเข้ามานั้นคนไทยคงจะนับถือศาสนาเดิมอยู่แล้ว ทั้งนับถือภูตผีปีศาจ นับถือศาสนาพราหมณ์ และอื่น ๆ ต่อมาภายหลังก็มีศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแพร่ ยกเว้นบางพื้นที่มีชนพื้นเมืองนับถือศาสนาอิสลามอยู่ก่อนแล้วก็มี

ในแวดวงของพุทธศาสนิก หน้าที่ของพุทธศาสนิก มีอยู่ 3 ประการ (แต่พุทธศาสนิกส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธโดยอัตโนมัติ และไม่ค่อยจะได้ทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างแท้จริงครบถ้วน)

1. พุทธศาสนิกจะต้องศึกษาเรียนรู้หลักธรรมะในพุทธศาสนา
2. พุทธศาสนิกจะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมะที่ได้ศึกษาเรียนรู้กันจริงๆ (โดยความเป็นจริง พุทธศาสนิกส่วนหนึ่งรู้ธรรมะ แต่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมะ)
3. พุทธศาสนิกจะได้รับผลจากการปฏิบัติธรรมะนั้นๆ

พุทธศาสนิกจะต้องปฏิบัติให้ครบทั้ง 3 ข้อนี้ ถ้าไม่ปฏิบัติครบวงจรทั้ง 3 นี้ พุทธศาสนิกจะไม่ได้รับผลใดๆ เลย **ยกตัวอย่าง** พุทธศาสนิกร้อยทั้งร้อยรู้ว่าศีลห้ามีอะไรบ้างแต่มีพุทธศาสนิกก็เปอร์เซ็นต์ที่ปฏิบัติครบถ้วนตามสิกขาบทของศีลห้าได้จริง ส่วนใหญ่รู้แต่ไม่ได้ทำ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็กลายเป็นพุทธศาสนิกที่ไม่มีแม้แต่ศีลห้า

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ผู้ปฏิบัติควรทำต้องประพฤติปฏิบัติด้วยตัวเอง ถ้าไม่ปฏิบัติธรรมะตามหลักธรรมคำสอนก็จะไม่ได้อะไรดังกล่าวแล้ว การปฏิบัติที่ว่่านี้หมายรวมทั้ง การปฏิบัติด้วยกาย (กายกรรม) การปฏิบัติด้วยใจ (มโนกรรม) และการปฏิบัติด้วยวาจา (วจีกรรม) ซึ่งในสังคมไทยนั้น การทำงานด้วยปากเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับความเชื่อถือ จึงมีคำสอนว่า **อย่าดีแต่พูดให้พูดแต่ดี** ยิ่งกว่านั้น สังคมไทยยังสอนว่า **อย่าทำงานด้วยปาก** อีกด้วย ผู้เขียนยังเห็นว่า **ควรพูดให้น้อยลง ทำจริงๆ ให้มากขึ้น** สังคมไทยจะดีกว่านี้

ความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนานั้น เห็นได้จากการแสดงออกของพุทธศาสนิก ในลักษณะต่างๆ กัน การแสดงออกบางอย่างจะสื่อให้เห็นชัดว่าความเชื่อความศรัทธาของบุคคลเหล่านั้นเป็นไปในลักษณะใด การแสดงออกของบางคนเป็นเพียงพิธีกรรม เช่น การสวดมนต์ไหว้พระโดยไม่รู้ความหมาย โดยมีความคิดเพียงว่า สวดคาถาเหล่านั้นแล้วจะได้บุญ ทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่่าเนื้อหากล่าวถึงอะไร จึงไม่สามารถปฏิบัติตามคำสวดนั้นได้ บางคนเห็นพระภิกษุยกมือไหว้ เห็นพระพุทธรูปยกมือไหว้ คิดว่าทำแค่นั้นก็ได้บุญแล้ว การปฏิบัติอย่างนี้ก็คงจะมีประโยชน์อยู่บ้างคือให้ความสุขทางใจเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น การไหว้พระสวดมนต์นั้นต่อให้ไหว้วันละ 20 ครั้ง และสวดมนต์ทั้งวันทั้งคืน ก็คงจะช่วยอะไรไม่ได้ถ้าผู้สวดไม่ได้ปฏิบัติธรรมะตามที่สวดนั้นเลย ถ้าหากพุทธศาสนิกปฏิบัติเพียงแค่อวดมนต์ไหว้พระก็ไม่แตกต่างไปจากศาสนาอื่นๆ เช่น อิสลามก็ละหมาดวันละห้าครั้ง สวดดูอาห์ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ แต่ยังไม่ทำอะไรเลยที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นสงบ หรือคริสตศาสนิกไปโบสถ์สวดมนต์ทุกวันอาทิตย์ สวดขอพรพระเจ้าช่วยดลบันดาลให้โลกยุติการแก่งแย่งเอาวัดเอาเปรียบกันแต่ยังไม่ได้ทำอะไรที่จะทำให้คนไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน ก็จะไม่มมีผลสัมฤทธิ์อะไรเกิดขึ้น เป็นต้น

การสอนธรรมะในพุทธศาสนาจากข้อเท็จจริงยังมีการสอนที่แฝงไว้ด้วยความมกมายอยู่อีกค่อนข้างมาก พระสงฆ์ซึ่งบวชตามประเพณี บวชแล้วมักจะไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนธรรมะ และไม่ได้ศึกษาพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการเป็นวิทยาศาสตร์เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้การสอนธรรมะแปลกแยกไป เพราะมีการสอนผิดๆ มีการเรียนรู้ผิดๆ ด้วยการที่ขาดความรู้จริงในพุทธศาสนา พระภิกษุซึ่งมีอยู่ตามวัดทั่วประเทศเป็นจำนวนมากนั้น ผู้เขียนเชื่อแน่วว่่ามีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ไม่ใช่พระภิกษุที่แท้จริง ทำผิดบทบัญญัติในพุทธศาสนาอยู่เสมอ พระภิกษุในพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นเพียงแค่นุ่งผ้าเหลืองเท่านั้น บุคคลเหล่านี้แหละที่เป็นตัวทำลายพุทธศาสนา

ในการสอนธรรมะยังแฝงไว้ด้วยความมกมายเช่น การอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คาถาอาคม ไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นเดรัจฉานวิชา เป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของการสอนตามวัดต่างๆ

ท่านพุทธทาสภิกขุปราชญ์ทางพุทธศาสนา ท่านหนึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือเผยแพร่ธรรมะของท่านหลายเล่ม ทั้งทั้งดิง ดิเตียน แนะนำ เพื่อแก้ไขปรับปรุงการสอนธรรมะแบบมกมายเหล่านั้นเสมอมา พุทธศาสนิกที่สนใจเรื่องนี้ศึกษาได้จากหนังสือ **คู่มือมนุษย์ ภูเขาพุทธธรรม และ ตามรอยพระอรหันต์** เป็นต้น

ความหลงเชื่อ

ความหลง หรือ ความหลงเชื่อที่มีอยู่ในบุคคลบางคนในพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้กลั่นกรองด้วยสติปัญญาของตนเอง และไม่ได้ตรวจสอบและพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยประสบการณ์ของตนเองเสียก่อน

ความเชื่อที่ถูกต้องคือ ความเชื่อที่ผ่านการกลั่นกรองด้วยสติปัญญาทางธรรม รวมทั้งผ่านการตรวจสอบและพิสูจน์ข้อเท็จจริง ด้วยประสบการณ์ตรงของตนเอง ว่่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

จุดเด่นอย่างหนึ่งของพุทธศาสนาซึ่งกลายเป็นจุดด้อยในการสอนธรรมะ

พุทธศาสนามี **จุดเด่น** ที่แตกต่างไปจากศาสนาทั้งหลายคือ **พุทธศาสนาเป็นศาสนาปฏิบัติ** **พุทธศาสนาสอนธรรมะโดยเน้นให้พุทธศาสนิกทุกคนต้องปฏิบัติธรรมะด้วยตัวของตัวเอง** แต่จุดนี้เช่นกันที่ กลายเป็นจุดด้อย ในการสอนธรรมะ ธรรมชาติของคนคือ **มีสัญชาตญาณอย่างสัตว์** อย่างหนึ่ง นั่นคือ ความเกียจคร้าน ถ้าสิ่งใดที่ไม่ต้องลงมือทำเอง มีผู้อื่นทำให้ ทุกคนจะชอบ มันไม่ต้องทำอะไรสบายดี อยู่เฉยๆ มีคนทำให้เสร็จสรรพศาสนาทั้งหลายนำเอาจุดนี้มาเป็นจุดขาย คือ **คนนับถือศรัทธาไม่ต้องทำอะไรปฏิบัติเอง** ทุกอย่างขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ภายนอกซึ่งไม่ใช่ตนเอง ทุกคนชอบจึงศรัทธาเลื่อมใส **แต่ศาสนาพุทธสอนตรงกันข้าม ต้องทำอะไรทุกอย่าง** บางกลุ่มของผู้สอนธรรมะในพุทธศาสนาจึงสอนเพี้ยนไป สอนทำนองเดียวกับศาสนานั้นบ้าง เราจึงเห็นพฤติกรรมงมงายต่างๆ เช่น ไหว้ขอพรจากพระพุทธรูป ขอให้พระศรีรัตนตรัยช่วยดลบันดาลให้มีความสุข นำพระพุทธรูปไปสร้างเครื่องรางของขลังใช้ป้องกันเหตุเภทภัยต่างๆ เป็นต้น ทั้งหมดทั้งปวงเหล่านั้นล้วนเป็นเดรัจฉานวิชา เป็นความงมงายทั้งสิ้น

การสอนพุทธศาสนาในปัจจุบัน

1. จะต้องสอนและเรียนพุทธศาสนาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์
2. จะต้องชี้ให้เห็นว่า พระพุทธเจ้า ไม่ใช่สมมติเทพ จึงไม่ใช่พระเป็นเจ้า ไม่ต้องแสดงปาฏิหาริย์ใดๆ
3. จะต้องสอนโดยการปฏิบัติจริงทุกบททุกตอน
4. การสอนทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน ผู้สอนจะต้องเป็นผู้รู้พุทธศาสนาจริงๆ รู้พุทธศาสนาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ พิสูจน์ได้
5. ประเทศไทยมี **พุทธศาสนาลัทธิเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติ** ดังนั้น **การสอนจะต้องเน้นหลักการของเถรวาท** ขณะเดียวกันต้องสอนให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง หินยาน กับ มหายาน ด้วย เพื่อให้พุทธศาสนิกปฏิบัติได้ถูกต้อง และต้องย้ำให้เห็นว่าเหตุใดจึงจำเป็นต้องแยกเป็น 2 ลัทธิ และจะต้องสอนให้อย่างรังเกียจเดียดฉันท์กัน ทั้งสองลัทธินั้นโดยหลักการเหมือนกัน เพียงแต่วิธีการและรายละเอียดบางอย่างเท่านั้นที่แตกต่างกัน เรื่องของการสอนพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าผู้สอนเป็นคนงมงายจะสอนไม่ให้ผู้เรียนงมงายคงเป็นไปได้ยาก

วรวินัย วตินสรการ

บรรณานุกรม

- ชานี มโนรม. **สังครามศาสนา เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมปาโมกข์ ณ เมรุวัดธาตุทอง 10 พฤศจิกายน 2544.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยูรย์ ปยุตโต). **สู่การศึกษาแนวพุทธ**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2548.
- พานิรามมา (นามแฝง). **ตามรอยพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพฯ : แพรวสำนักพิมพ์, 2549.
- พุทธทาสภิกขุ. **คู่มือมนุษย์**. กรุงเทพฯ :ธรรมสภา, 2499.
- พุทธทาสภิกขุ. **ตามรอยพระอรหันต์**. ไชยา, คณะธรรมทาน, 2482.
- พุทธทาสภิกขุ. **ภูเขาพุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย, 2491.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด, 2546.
- สุนทร ณ รั้งสี. **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- เอกชัย จุลละจาริตต์. **แก่นธรรม (อริยสัจ ๔)**. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2502.
- Buddhadasa Bhikkhu. **Keys to Natural Truth**. Bangkok : Mental Health Publishing, 1999.
(Santikalo Bhikkhu - Translated)
- Huxley, Sir John & Others. (Editorial Board). **Growth of Ideas**. N.Y. : Doubleday & Co. Inc., Garden City, 1966.
- The Editorial Staff of LIFE. **The World Great Religions (Vol 1 - 3)**. N.Y. : Time Incorporated, 1957.